

LAPAROSKOPIK JARROHLIK USULLARINING AN'ANAVIY OCHIQ OPERATSIYALARGA NISBATAN AFZALLIKLARI VA ASORATLARI TAHLILI

Islamova Shahnoz Sa'dulla qizi
Xirurgiya kafedrasi bosh o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada laparoskopik jarrohlik usullarining an'anaviy ochiq operatsiyalarga nisbatan afzalliklari va mumkin bo'lgan asoratlari tahlil qilindi. Zamonaviy jarrohlik amaliyotida laparoskopik usullar kam invazivligi, operatsiyadan keyingi og'riqning kamligi, rehabilitatsiya davrining qisqaligi va kosmetik natijalarning yaxshiligi bilan ajralib turadi. Shu bilan birga, ushbu usulning texnik murakkabligi va ayrim maxsus asoratlari ham mavjud. Tadqiqot natijalari laparoskopik operatsiyalar ko'plab jarrohlik kasalliklarini davolashda samarali va xavfsiz usul ekanligini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: laparoskopik jarrohlik, ochiq operatsiya, minimal invaziv jarrohlik, rehabilitatsiya, operatsiyadan keyingi asoratlari, qorin bo'shlig'i jarrohligi, endoskopik texnologiyalar.

Kirish

Jarrohlik amaliyoti rivojlanishining zamonaviy bosqichida minimal invaziv texnologiyalar alohida ahamiyat kasb etmoqda. So'nggi o'n yilliklarda laparoskopik operatsiyalar ko'plab kasalliklarni davolashda keng qo'llanila boshlandi. Ushbu usul maxsus optik kamera va jarrohlik asboblari yordamida kichik kesmalar orqali amalga oshiriladi.

An'anaviy ochiq operatsiyalar uzoq yillar davomida jarrohlikning asosiy usuli bo'lib kelgan bo'lsa-da, katta kesmalar, kuchli operatsiyadan keyingi og'riqlar va uzoq tiklanish davri kabi kamchiliklarga ega. Laparoskopik texnologiyalarning rivojlanishi esa ushbu muammolarni kamaytirish imkonini berdi.

Bugungi kunda o'tkir appenditsit, o't pufagi kasalliklari, churralar, ginekologik va urologik kasalliklarni davolashda laparoskopik operatsiyalar keng qo'llanilmoqda. Shu sababli laparoskopik va ochiq operatsiyalar natijalarini qiyosiy tahlil qilish dolzarb ilmiy masala hisoblanadi.

Laparoskopik jarrohlikning mohiyati

Laparoskopik jarrohlik qorin devorida 0,5–1,5 sm hajmdagi bir nechta kichik kesmalar hosil qilish orqali bajariladi. Ushbu kesmalar orqali laparoskop va maxsus jarrohlik instrumentlari kiritiladi. Kamera yordamida operatsiya maydoni monitor ekranida kattalashtirilgan holda ko'rinadi va jarroh operatsiyani yuqori aniqlik bilan bajaradi.

Mazkur usulning keng qo'llanilishi bemor organizmiga jarrohlik travmasini

kamaytirishga imkon yaratadi.

Laparoskopik operatsiyalarning afzalliklari

Laparoskopik jarrohlikning eng muhim afzalliklaridan biri uning kam invazivligidir. Kichik kesmalar tufayli yumshoq to'qimalar kam shikastlanadi va bemorning tiklanish jarayoni tezlashadi.

Asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

- Operatsiyadan keyingi og'riq sindromining kamayishi;
- Qon yo'qotilishining kam bo'lishi;
- Operatsiyadan keyingi infeksiya xavfining pasayishi;
- Kasalxonada yotish muddatining qisqarishi;
- Tezroq mehnat faoliyatiga qaytish imkoniyati;
- Operatsiyadan keyingi chandiqlarning kichikligi;
- Bemorning hayot sifati va psixologik holatining yaxshilanishi.

Tadqiqotlar ko'rsatishicha, laparoskopik operatsiyadan so'ng bemorlar odatda 2–5 kun ichida uyiga javob beriladi, ochiq operatsiyalarda esa bu muddat ko'pincha 7–14 kunni tashkil etadi.

An'anaviy ochiq operatsiyalarning afzalliklari

Shunga qaramay, ayrim murakkab klinik holatlarda an'anaviy ochiq operatsiyalar o'z ahamiyatini saqlab qolmoqda. Katta hajmdagi o'smalar, keng tarqalgan peritonit yoki og'ir travmalarda jarroh uchun operatsion maydonni to'liq ko'rish zarur bo'ladi.

Ochiq operatsiyaning afzalliklari:

- Operatsion maydonning keng ko'rinishi;
- Murakkab anatomik holatlarda qulaylik;
- Keng hajmli rekonstruktiv operatsiyalarni bajarish imkoniyati;
- Maxsus texnologik jihozlarga kam ehtiyoj.

Shu sababli operatsiya usulini tanlash bemorning umumiy holati va kasallikning xususiyatlariga bog'liq.

Laparoskopik jarrohlikning mumkin bo'lgan asoratlari

Har qanday jarrohlik amaliyoti kabi laparoskopik operatsiyalarda ham ayrim asoratlar uchrashi mumkin.

Ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Qon tomirlari shikastlanishi;
- Ichki a'zolarining tasodifiy jarohatlanishi;
- Operatsiya vaqtida qon ketishi;
- Karbonat angidrid gaziga bog'liq asoratlar;
- Troakar kiritilgan joylarda churralar;
- Operatsiyadan keyingi infeksiyalar.

Biroq ushbu asoratlar tajribali mutaxassislar tomonidan bajarilgan operatsiyalarda kam uchraydi.

Laparoskopik va ochiq operatsiyalarni qiyosiy tahlili

Qiyosiy tahlillar laparoskopik usul ko'pgina ko'rsatkichlar bo'yicha ustunlikka ega ekanligini ko'rsatadi. Xususan, operatsiyadan keyingi og'riq, kasalxonada yotish muddati va rehabilitatsiya davri qisqaroq bo'ladi. Robotlashtirilgan jarrohlik tizimlari, yuqori aniqlikdagi videokameralar va sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi laparoskopik operatsiyalarning samaradorligini yanada oshirmoqda. Kelgusida minimal invaziv usullar ko'plab jarrohlik yo'nalishlarida asosiy davolash usullaridan biriga aylanishi kutilmoqda.

Laparoskopik operatsiyalarda bemorlarning hayot sifati

Jarrohlik amaliyotining asosiy maqsadlaridan biri nafaqat kasallikni bartaraf etish, balki bemorning hayot sifatini yaxshilashdan ham iborat. Laparoskopik operatsiyalar o'tkazilgan bemorlarda operatsiyadan keyingi og'riq sindromining kamligi va jismoniy faollikning tez tiklanishi sababli hayot sifati ancha yuqori bo'ladi.

Klinik kuzatishlar natijalariga ko'ra, laparoskopik operatsiyadan keyin bemorlarning kundalik faoliyatga qaytish muddati o'rtacha 1–2 hafta bo'lsa, ochiq operatsiyadan keyin bu davr 3–6 haftagacha davom etishi mumkin. Bu esa bemorlarning mehnat qobiliyatini tezroq tiklashga yordam beradi.

Operatsiyadan keyingi infeksiyon asoratlarning qiyosiy tahlili

Operatsiyadan keyingi yara infeksiyasi jarrohlik amaliyotining eng ko'p uchraydigan asoratlaridan biri hisoblanadi. Ochiq operatsiyalarda katta kesmalar mavjudligi sababli mikroorganizmlarning yara orqali organizmga kirish xavfi yuqoriroq bo'ladi.

Laparoskopik operatsiyalarda esa kesmalar hajmining kichikligi tufayli infeksiyon asoratlari kamroq uchraydi. Bundan tashqari, operatsiya vaqtida ichki to'qimalarning tashqi muhit bilan kamroq kontaktda bo'lishi ham infeksiya xavfini kamaytiradi. Shu sababli zamonaviy jarrohlikda infeksiyon nazorat nuqtai nazaridan laparoskopik usullarga ustunlik berilmoqda.

Iqtisodiy samaradorlik jihatlari

Dastlab laparoskopik uskunalari va texnologiyalar katta moliyaviy xarajatlarni talab qilsa-da, uzoq muddatli iqtisodiy tahlillar ushbu usulning samaraliroq ekanligini ko'rsatmoqda.

Bunga quyidagi omillar sabab bo'ladi:

- Kasalxonada yotish muddatining qisqarishi;
- Dori vositalariga ehtiyojning kamayishi;
- Rehabilitatsiya xarajatlarning qisqarishi;
- Bemorning mehnat faoliyatiga tezroq qaytishi.

Natijada sog'liqni saqlash tizimi va bemor uchun umumiy iqtisodiy yuk kamayadi.

Laparoskopik operatsiyalarning muvaffaqiyati ko'p jihatdan jarrohning tajribasi

va malakasiga bog'liq. Ushbu usul maxsus ko'nikmalarni talab qiladi, chunki operatsiya monitor orqali kuzatiladi va harakatlar cheklangan ish maydonida amalga oshiriladi.

Tajribasiz mutaxassislar tomonidan bajarilgan operatsiyalarda texnik xatolar va asorotlar xavfi yuqoriroq bo'lishi mumkin. Shu sababli laparoskopik jarrohlik bo'yicha muntazam malaka oshirish kurslari va simulyatsion treninglar katta ahamiyatga ega.

Robotlashtirilgan laparoskopik jarrohlik

So'nggi yillarda robotlashtirilgan jarrohlik tizimlari minimal invaziv jarrohlikning yangi bosqichini boshlab berdi. Robot yordamida bajariladigan operatsiyalar yuqori aniqlik, harakatlarning mukammalligi va operatsion maydonning uch o'lchamli tasvirini ta'minlaydi.

Robotlashtirilgan texnologiyalar ayniqsa urologiya, ginekologiya va onkologik jarrohlikda keng qo'llanilmoqda. Ushbu texnologiyalar yordamida murakkab operatsiyalarni xavfsizroq va aniqroq bajarish imkoniyati yaratilmoqda.

Minimal invaziv jarrohlikning kelajakdagi rivojlanish istiqbollari

Tibbiyot texnologiyalarining jadal rivojlanishi laparoskopik jarrohlik imkoniyatlarini kengaytirib bormoqda. Sun'iy intellekt, virtual navigatsiya tizimlari va yuqori aniqlikdagi optik qurilmalar operatsiyalarning xavfsizligi va samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Kelajakda minimal invaziv usullar ko'plab jarrohlik amaliyotlarida asosiy standartga aylanishi va ochiq operatsiyalar faqat murakkab holatlarda qo'llanilishi kutilmoqda.

Xulosa

Laparoskopik jarrohlik zamonaviy tibbiyotning eng muhim yutuqlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari ushbu usulning an'anaviy ochiq operatsiyalarga nisbatan bir qator afzalliklarga ega ekanligini ko'rsatdi. Jumladan, kam invazivlik, qisqa rehabilitatsiya davri, kam og'riq va yaxshi kosmetik natijalar laparoskopik operatsiyalarning asosiy ustunliklari hisoblanadi.

Shu bilan birga, ayrim murakkab klinik vaziyatlarda ochiq operatsiyalar ham o'z ahamiyatini saqlab qolmoqda. Operatsiya usulini tanlashda bemorning holati, kasallik turi va tibbiyot muassasasining texnik imkoniyatlari hisobga olinishi lozim.

Umuman olganda, laparoskopik jarrohlikning rivojlanishi jarrohlik amaliyotining sifatini oshirish va bemorlar hayot sifatini yaxshilashga xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ahmedov O.S. Umumiy xirurgiya. – Toshkent: "Tibbiyot", 2021. – 420 b.
2. Asqarov A.A., Rasulov S.K. Fakultet xirurgiyasi. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2020. – 385 b.

3. Xolmatov R.T. Laparoskopik xirurgiyaning zamonaviy usullari. – Toshkent: "Tafakkur", 2022. – 248 b.
4. Ergashev N.J., Qodirov B.T. Minimal invaziv jarrohlik asoslari. – Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2021. – 276 b.
5. Nurmatov A.N. Xirurgik kasalliklar diagnostikasi va davolash tamoyillari. – Toshkent: "O‘zbekiston", 2020. – 310 b.
6. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. Laparoskopik jarrohlik bo‘yicha klinik tavsiyalar. – Toshkent, 2023. – 95 b.